

Quasi vas auri solidum ornatum omni lapide pretioso

(kázání na den sv. Augustina, Q16b)

Řekl jsem latinsky verš, který se dnes čte v epištole, který se dá vztáhnout na svatého Augustina i na každou dobrou, svatou duši: že se totiž podobá zlaté nádobě, pevné a stálé a má v sobě vznešenost veškerých drahokamů. To [vše] pochází ze vznešenosti svatosti, že se ani nedá k ničemu přirovnat; proto se přirovnává [třeba] ke stromu, ke slunci, nebo k měsíci. A i tak se svatý Augustin podobá zlaté nádobě, jež je pevná a stálá a má v sobě vznešenost drahokamu. A to se také dá říci o každé dobré a svaté duši, jež vše opustila a dostává věčné. Kdo opustí, co je náhodné, ten vskutku má to, co je čirá a věčná podstata.

Ke každé nádobě patří dvojí: Přijímá a udržuje. [Ale] mezi duchovními a tělesnými nádobami je rozdíl. Víno je v sudu. Sud není ve víně, ani víno není v sudu tak, jako [by trčelo někde] v prkně. Kdyby bylo v sudu nebo v nádobě [stejným způsobem] jako v prkně, nedalo by se pít. S duchovní nádobou je tomu jinak. Vše, co je do ní přijato, je v té nádobě a ta nádoba v tom[, co do sebe přijala] a to [vše] je nádoba sama. Vše, co duchovní nádoba pojme, je pro ni přirozené. Boží přirozeností je, že se dává každé dobré duši, a přirozeností duše je, že přijímá Boha; tak se dá vyjádřit to nejušlechtilejší, co [duše] dokáže. Tak nese duše [v sobě] boží obraz a je Bohu podobná. Není obrazu bez podobnosti, leč podobnost může existovat bez obrazu. Dvě vejce jsou si podobná, a přesto není jedno obrazem druhého, neboť co má být obrazem druhého, musí vyjít ze své přirozenosti, musí tím být zrozeno a vyrovnat se mu.

Každému obrazu je vlastní dvojí: Za prvé, že své bytí přijímá bezprostředně a mimovolně od toho, čeho je obraz, neboť jeho původ [z něho] je přirozený a přirozeně nutný jako, jako [když vyraší] ratolest ze stromu. Když strčíme obličej před zrcadlo, musí se v něm obličej chtě nechtě zobrazit. Ten obraz v zrcadle není však zobrazením žádné přirozenosti, leč v zrcadle se zobrazují ústa, nos, oči a ostatní rysy obličeje. Jen pro sebe sama si Bůh vyhradil, že pokud se vtiskne [někam] jako obraz, vtiskne [tam] úplně a mimovolně svoji přirozenost i vše, co je, a co skýtá; neboť obraz má přednost před vůlí a vůle následuje obraz; obraz má prapůvod v přirozenosti a pojímá do sebe vše, co může poskytnout přirozenost a bytí; přirozenost se zcela promítne do obrazu a přesto zůstane celá sama v sobě. A tento obraz mistři neztotožňují se Svatým Duchem, ale spíše s druhou osobou, neboť prvovýhonkem přirozenosti je syn; proto se nazývá patřičně otcovým obrazem – to nedělá Svatý Duch; ten je pouze výkvětem z Otce i Syna a má s nimi oběma společnou přirozenost. Proto se v božství nazývá Syn otcovou moudrostí.

Měli byste vědět, že prostý obraz božství, jenž je vtištěn duši je v samém nejvnitřnějším jádru přirozenosti, pojímá bezprostředně sám sebe, a [tak] to nejvnitřnější a nejvznešenější, co je v přirozenosti, se nejvlastněji projevuje v obraze duše. Zde nestojí nic mezi nimi – ani vůle ani moudrost, jak jsem již řekl: [A] jestliže je to prostřednictvím moudrosti, je to obraz sám. Vždyť Bůh je bezprostředně v[e svém] obrazu a obraz je bezprostředně v Bohu. Bůh je přesto mnohem vznešenější v[e svém] obrazu nežli obraz v Bohu. Vždyť obraz nepojímá Boha jako Stvořitele, ale pojímá ho jako rozumnou bytost; a nejvznešenější [část] přirozenosti s nejvlastnějším způsobem formuje v [tom] obrazu. Takový je přirozený obraz boží, který Bůh vtiskl přirozeně do všech duší. A já k tomu obrazu nemohu nic dodat; kdybych k němu měl něco přidat, byl by to Bůh sám, a to nejde, protože pak by nebyl Bůh Bohem.

Jako druhou vlastnost obrazu byste měli zaznamenat jeho stejnost. A zde vyvstávají zvláště dva body. Jeden je, že obraz sám sobě nepatří ani není sám v sobě. Stejně u obrazu, který pojímá oko, nepatří [obraz] oku a nemá v oku žádnou podstatu, ale přísluší a náleží jedině k tomu, čeho je obraz. Proto není sám svůj ale výlučně a úplně toho, čeho je obrazem; od toho přijímá své bytí a je tím bytím.

Ale pochopte mě správně! Co je skutečně pravý obraz, se ukáže pomocí čtyř kusů, nebo možná i více. Obraz nepatří sobě; ani není sám v sobě. Je jen toho, čeho je obrazem, a ten je úplně vším, co je. Co je cizí tomu, čeho je obrazem, toho není [obrazem] a nepatří [k] tomu. Obraz získává své bytí bezprostředně z toho, čeho je obrazem; má s tím společnou podstatu a je týmž bytím. Tak se to neříká o věcech, jež se učí na škole; ale může se to říci k poučení na kazatelně.

Často se ptáte, jak máte žít. Na to musíte bedlivě dbát. A máte žít stejně tak, jak jsem nyní hovořil o obraze. Máš být jeho a pro něho a ne svůj a pro sebe a pro nikoho. Když jsem včera přišel do tohoto kláštera, viděl jsem na jednom hrobě ležet masti a byliny a pomyslel jsem si: Tady leží někdo, kdo byl něčím dobrým přítelem a proto má tuto zemi tak rád. Kdo má doopravdy milého přítele, má rád vše, co k němu patří, a co je mu protivné, to nemá rád. To si ukážeme na příkladu psa, což je nerozumné zvíře. Ten je svému pánu tak věrný, [že] nenávidí vše, co je jeho pánu nemilé, a má rád toho, kdo je přítelem jeho pána; a vůbec nedbá na bohatství nebo chudobu. Ano, kdyby byl nějaký ubohý slepec a byl by jeho pánu blízký, měl by ho raději nežli krále nebo císaře, který by byl jeho srdci nemilý. Říkám pravdu: a kdyby to bylo možné, aby ten pes byl věrný svému pánu jen napůl, také by sama sebe napůl nenáviděl.

Ale někteří lidé si stěžují, že jim schází niternost a usebranost, sladkost i zvláštní útěcha od Boha. Tohle lidé jsou zcela vedle; můžeme je strpět, ale není to to nejlepší. Pravdu díím: i když v tobě neutkví obraz ničeho, co není věčné slovo anebo z něho nepochází, nemůže to být tak dobré, pokud to není [dokonce] úplně nesprávné. Proto spravedlivý je jen ten člověk, který zmařil vše stvořené a rovně bez uhýbání se upírá k věčnému slovu v něj vkořeněn a vštípen ve spravedlnosti. Člověk přijímá, když přijímá syn a je sám synem. Písmo říká: „Nikdo nepoznává otce než syn.“ A proto, chcete-li poznat Boha, nesmíte být jen podobni synu, ale být samotným synem.

Ale někteří lidé chtějí Boha spatřit očima, jako vidí očima krávu, a chtějí ho milovat tak, jako milují krávu. Tu miluješ pro mléko a sýr a její užitek. A tak činí všichni lidé, kteří Boha milují kvůli vnějšímu bohatství, nebo pro vnitřní útěchu. Ti Boha nemilují správně, ale pro svůj vlastní prospěch. Říkám pravdu: Čemukoli dáš u sebe přednost, co není Bůh sám v sobě, nemůže být nikdy tak dobré, aby ti to nebylo překážkou [na cestě] k hlubší pravdě.

A jak jsem pověděl dříve, jako je svatý Augustin podoben zlaté nádobě, která je dole plná a nahoře otevřená, hle, takový máš také být: Máš –li obstát ve veškeré svatosti svatých jako svatý Augustin, musí být tvé srdce uzavřeno před vším, co pochází ze stvoření a pojímat [v sebe] Boha, jak je sám v sobě. Proto se muž přirovnává k vyšším schopnostem [duše], protože je prostovlasý, a ženy nižším schopnostem, poněvadž mají stále pokrytou hlavu. Nejvyšší schopnosti [duše] překračují čas i místo a mají bezprostřední původ v hloubi bytosti duše. Proto se přirovnávají k muži, poněvadž jsou stále čiré a neskryté. Proto je jejich působení věčné. Jeden učitel říká, že všechny nižší schopnosti duše, nakolik se dotýkají času a místa, natolik ztratily svoji panenskou čistotu a nemohou se již tak povznést a pročistit, aby se vyrovnaly vysokým schopnostem; přesto je jim dán stejný vtištěný obraz.

Buď statečný a pevný, to jest: stejně se stav k [věcem] milým i nemilým, ke štěstí i neštěstí, a budeš mít vznešenost všeho drahého kamení, to jest, obsáhneš v sobě všechny ctnosti a poplynou [samy] z tvé podstaty. Projdeš a necháš za sebou všechny ctnosti a všechny je pojmeš v jejich podstatě, kde se sjednocují s přirozenou podstatou boží. A jakmile budeš sjednocenější s božskou přirozeností nežli anděl, musí být [Bůh] skrze tebe počat. Abychom se sjednotili, pomoz nám Bůh. Amen